

Posudek na diplomovou práci

Terezy Brunerové

„Mít sbalenou tašku, než to povím vlastním rodičům: analýza žité zkušenosti vybrané skupiny LGBTQ migrantů_ek v ČR

Tereze Brunerové se – ve spolupráci se svou školitelkou, přední odbornicí na genderové dimenze migrace – podařilo identifikovat výzkumné pole, kterému se v českém výzkumu, a jak vyplývá z předkládané práce, tak ani státní a neziskové organizace, nevěnuje dostatek pozornosti. Tereza Brunerová nabízí tedy zcela zásadní příspěvek ke studiu queer migrace v českém kontextu. Centrem pozornosti je „žitá zkušenost“ queer migrace a tudíž se autorka práce nevěnuje, pouze samotnému procesu vyjednávání života v rámci nové země (ČR), ale také tomu, co předcházelo a motivovalo komplexní rozhodování k odchodu ze země.

Metodologicky je práce velmi dobře uspořádaná a vystavěná, je uvedena velmi informovanou a erudovanou diskuzí současných přístupů k migraci lidí s neheteronormativními genderovými a sexuálními formami sebepojímání a sebevyjádření, které autorka spojuje diskuzí pojmu „queer migrace“ a odlišuje jej od migrace LGBTQ* osob. Tato distinkce je zásadní i ve světle diskuze o hegemonním vlivu a orientalizujícímu působení modelů sexuálních a genderových identit, které jsou historicky spjaty s imperiálním působením a nadvlády koloniálních mocností, a v současnosti se tato koloniální dědictví odrážejí v mocenských hierarchiích globálního Severu/Jihu. Autorka také velmi detailně zasazuje queer migraci do kontextu migrační politiky České republiky, poukazuje na její historické přešlapy (např. falometrie), i na to, že téma queer/LGBTQ* identit je sice reflektováno v práci českých NNO, nicméně jenom jako jedno z témat, nikoliv jako téma, které si zaslouží specifickou pozornost a specifickou formu podpory a spolupráce.

I metodologicky je práce koncipovaná skvěle – autorka zvolila hloubkové narativní rozhovory, které jí dovolují jednak nechat velký prostor k určování témat particijícím ve výzkumu a zároveň téma obsáhnout v dostatečné komplexnosti. Autorka diskutuje v čem vidí feministické ukotvení výzkumu i vymezuje vlastní pozicionalitu. K této části mám dva partikulární komentáře: v definování feministického výzkumu a jeho principů by stálo za to vykročit do novější literatury a hlavně do literatury, která se věnuje etickým otázkám výzkumu migrace. Jako důležitější osobně vnímám druhý bod, který se věnuje pozicionalitě: autorce zcela důvěřuji v tom, že se s patricijícími ve výzkumu dokázala navázat vztah důvěry a důvěrostei, nicméně jakou roli může hrát to, že pro nově příchozí zastupuje jednak „kulturu“ a zároveň epistemologické rámce velmi specifického uvažování o sexuálním a genderovém sebevyjádření. Této úrovni nerovného vztahu se nejde vyhnout a i ve vztahu ke skvělé debatě o koloniálním dědictví a kolonialitě,

kteřá se vpišuje do našich kařždodenních interakcí vřdy a všude, by tato reflexe podtrhla to, ře autorka o třehtu úrovních vztahových dysbalancích uvařuje samostatně a konzistentně.

Sama analýza je členěna pomocí 8 tematických kódů, které analýzu zkušenosti s migrací queer osob člení do úseku před rozhodnutím odejít a formování nového „LG“ života v České republice. Autorka prokazuje schopnost analytického odstupu od dat, její analytické komentáře jsou vedeny teoretickou literaturou, kterou hojně cituje, a schopností abstrahovat z jednotlivých zkušeností obecnější výpovědi. Podobně jako celá práce i analýza sama má jasnou argumentační linii, text je čtivý a přehledný, formálně skvěle postavený. Moje následné komentáře je potřeba vztáhnout k tomuto hodnocení:

- SOGI: Ač je práce postavena (a tato teoretická východiska jsou v práci explicitně uváděna), na ideje SG identitě jako v podstatě v každém okamžiku provizorní a neustále nově ustavované, autorka povětšinou pracuje s pojmem SOGI (ač velmi praktická, do jisté míry tato abreviace utvrzuje představu stability a objektivit) jako s definitivní, statickou a stabilní kategorií. Právě zkušenost migrace je přitom pole, na kterém se nutně různé tlaky a imperativy ve vyjednávání sebeobrazu a sebepojetí musí projevit. Zároveň je tady opět možné vznést otázku, jaké performativní pole v tomto vyjednávání představují samotné výzkumné rozhovory a účast ve výzkumu.
- „Moment zamrznutí“ – v popisu zkušenosti se vstupem a životem v nové zemi přejímá koncept „momentu zamrznutí“. Ráda bych využila obhajobu práce k reflexi tohoto konceptu a toho, jaké normativní rámování s sebou nese. Zároveň i toho, jak nové formy prožívání a naplňování SOGI jsou spoluvytvářeny kontextem, a sociálními interakcemi v novém prostředí (např. na str. 88 autorka popisuje iniciativu kolegyň v práci v založení profilu na L seznamce...). Tento a podobné momenty vybízí k větší pozornosti toho, o čem sama autorka později hovoří, když odkazuje k tomu, že participující ve výzkumu mluví o jiném pojetí SOGI (např. str. 90)
- Retrospektiva: „Už jako dítě jsem věděl, že tam žít nechci.“ Jakou roli v těchto vyprávěních hraje právě to, že jsou zkušenosti podávány retrospektivně, a tudíž skrze určité a utvořené obrazy sebe, a také „těch druhých“? Retrospektivními zabarvení rozhovorů se v tomto případě nešlo vyhnout, nicméně tato skutečnost by měla být zohledněna v analýze.
- V autorčině „vzorku“ jsou zastoupeni muži i ženy, bylo by možné během obhajoby pojednat o genderových specifikách zkušenosti s queer migrací? Zároveň, hrály roli v socializaci do nového prostředí, formování své nové identity i vymezování se vůči „dalším“ alteritám? Objevují se momenty orientalizace, či zjinačování např. vůči jinak genderovaným G/L či ne-cis pozicím? Nebo naopak toto zjinačování zažívají participující od českých neheteronormativních komunit/jedinců?

- Zkušenost v kontaktu s institucemi: vzhledem ke skvělé úvodní debatě o tom, jakou roli v prožitku a strukturálnímu vytváření queer migrace hrají NNO a státní instituce, je trochu překvapením, že reflexe této úrovně je v samotné analýze upozaděná.

Jako velký přínos práce hodnotím i to, že autorka vytrvale odkazuje na komplexitu rozhodování k odchodu (queer identita je pouze jedním a často ne hlavním důvodem), a nesmírné náklady a výdaje—nikoliv hlavně ekonomické--, které odchod ze země znamená. Tento komplexní pohled se odráží i v pokusech zachytit spolupůsobení dalších kategorií, především etnicity či rasy.

Obecně bych uvítala v analýze větší prostor pro autorčinu reflexi rozporů a ambivalencí – jako zachycuje například v kapitole 4.9., ve které se střetává tendence romantizovat novou zemi a Prahu s rozčarováním a zážitky rasizované homofobie.

Závěrem chci ještě jednou vyzdvihnout, že se jedná o práci, která otevírá nové a důležité výzkumné pole, že na něj autorka vstupuje velmi jistě a s velmi obšírnou znalostí zahraniční literatury, a že i metodicky se jedná o velmi čistou a dobře řemeslně zvládnutou práci. Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě s výchozím hodnocením mezi výborně a velmi dobře.

Kateřina Kolářová

V Chicagu, 16. září, 2022